

Vlaams
Parlement

ingediend op **600** (2020-2021) – Nr. 1
8 januari 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Steve Vandenberghe en Roosmarijn Beckers

over het GO!-jaarverslag 2019

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door het GO!	5
1.	Positie en organisatiestructuur van het GO!	5
2.	Strategisch plan en ambities voor 2030	6
3.	Speerpunten op de kortere termijn	7
3.1.	De rol van de onderwijsprofessional	7
3.2.	Gepersonaliseerd samen leren	7
3.3.	Kwaliteit voor iedereen, digitaal beleid en profilering	8
3.4.	Modernisering van het secundair onderwijs	8
3.5.	Schaalvergroting, programmatie en gegarandeerd aanbod in het volwassenenonderwijs	8
3.6.	De pedagogische begeleiding en de permanente ondersteuningscel	9
4.	Ondersteuning door de CLB's.....	9
4.1.	Opdracht, organisatie en realisaties van de CLB's.....	9
4.2.	Impact van COVID-19 op de werking van de CLB's.....	10
4.3.	Ondersteuning van CLB's door POC en PBD	10
4.4.	Financiering van de CLB's en het GO!	11
5.	Speerpunten van het beleid op lange termijn.....	11
5.1.	Actief burgerschap	11
5.2.	Integraalplannen.....	11
5.3.	Ondersteuning en dienstverlening aan het onderwijsveld	12
5.4.	Financiële, technologische en ICT-ondersteuning.....	12
5.5.	Ondersteuning door de pedagogische begeleiding	13
5.6.	Ondersteuning bij de implementatie van het Klachtendecreet	13
5.7.	Personeel van de centrale diensten	13
5.8.	De geconsolideerde jaarrekening 2018 van het net	14
5.9.	Middelen en verwezenlijkingen qua infrastructuur	14
6.	Beleidsmatige evaluatie van het jaarverslag 2019	15
II.	Bespreking.....	16
1.	Tussenkomen van de leden.....	16
1.1.	Koen Daniëls	16
1.2.	Steve Vandenberghe	17
1.3.	Sihame El Kaouakibi	17
1.4.	Jan Laeremans	18
1.5.	Hannelore Goeman.....	19
1.6.	Jean-Jacques De Gucht.....	19
1.7.	Kathleen Krekels.....	20
1.8.	Johan Danen	21
1.9.	Loes Vandromme	21
1.10.	Arnout Coel	21

2. Antwoorden van het GO!.....	21
2.1. GO-navigator en IXZO!	21
2.2. Duaal leren	22
2.3. Deelname aan de OVSG-toetsen	22
2.4. Samenwerken met hogescholen inzake lerarenopleiding	22
2.5. Klachtenbehandeling	23
2.6. Overnames van gemeentescholen door het GO!	23
2.7. Beheren van de schoolinfrastructuur van het GO!.....	23
2.8. Impact van de verouderde schoolinfrastructuur op het geconsolideerde negatief overgedragen saldo van het GO!	25
2.9. Financiering van de internaten buitengewoon onderwijs van het GO!	25
2.10. Dalende trend van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs...	25
2.11. Lerarentekort	26
2.12. Gepersonaliseerd samen leren en digitalisering	26
2.13. Extra middelen voor het basisonderwijs	27
2.14. Implementatie van de eindtermen in de eerste graad	27
2.15. Respecteren van diversiteit in gemeenschapsscholen.....	27
2.16. Werking van de PBD's en CLB's.....	27
2.17. Deeltijds kunstonderwijs	29
Gebruikte afkortingen	30

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 22 oktober 2020 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling over het jaarverslag 2019 van het GO!, onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, met Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!, Inge Van Trimpont, directeur Permanente Ondersteuningscel Centra voor Leerlingenbegeleiding GO!, en Dirk Mechelaere, afdelingshoofd Organisatieondersteuning GO!.

Het jaarverslag is als bijlage te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door het GO!

1. Positie en organisatiestructuur van het GO!

Raymonda Verdyck verwijst naar de bijzondere positie van het GO!, dat via bijzonder decreet de grondwettelijke opdracht heeft om neutraal onderwijs in te richten en de vrije keuze van ouders, leerlingen en cursisten te waarborgen.

Voor de Raad van het GO! was 2019 een bijzonder jaar. Om de vier jaar wordt dit orgaan immers nieuw samengesteld via open verkiezingen waarbij de schoolraden van alle GO!-scholen hun stem kunnen uitbrengen. Tien van de raadsleden worden op die manier verkozen en nog eens vijf raadsleden worden aangeduid vanuit de hogescholen en de universiteiten. Een nieuw verkozen ploeg brengt vernieuwende inzichten met zich mee.

Aangezien 2019 een verkiezingsjaar was, vormden het memorandum en het eisencahier voor de periode 2019-2024 traditiegetrouw een belangrijk onderdeel van de werking van de Raad. Dat werd op een participatieve en gedragen manier opgesteld en gefiatteerd door de Raad van het GO!. Het formuleren van de beleidspeerpunten van het GO! voor de toen nog samen te stellen nieuwe coalitie en het nieuwe Vlaamse regeerakkoord vormde zo een van de eerste taken van de nieuw verkozen Raad van het GO!.

Het strategisch plan GO! 2030 was een tweede belangrijk aandachtspunt voor de nieuwe Raad van het GO!. Het vorige strategisch plan liep van 2010 tot 2020. Een nieuwe denkoefening over de verdere uitbouw en vormgeving van het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap voor de volgende tien jaar drong zich dus op.

De nieuwe leerplannen van de eerste graad van het secundair onderwijs waren eveneens een belangrijk dossier voor de Raad. In het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs is immers opgenomen dat de Raad van het GO! bevoegd is voor het goedkeuren van die leerplannen. De achterliggende idee van de toenmalige decreetgever was dat iedereen het pedagogisch project van het gemeenschapsonderwijs zou onderschrijven en loyaal zou willen vormgeven. Daarom is het belangrijk dat de Raad er zijn fiat aan geeft.

Ook de analyserapporten GO! 2019 werden besproken. Het gaat daarbij over heel specifieke thema's als de vaststellingen door de POC en de PBD. Maar ze gaan ook over de manier waarop het GO! naar de leerlingencijfers kijkt. Daarbij worden niet enkel de aantallen in aanmerking genomen, maar wordt ook de evolutie van de leerlingen gevolgd vanuit het oogpunt van kwaliteitsbewaking. Enkel als men goed weet hoe de situatie is, kan men de scholen op een gepaste manier ondersteunen om zo kwaliteitsvol onderwijs te garanderen.

Binnen het GO! bestaat ook een traditie van breed overleg met en van brede participatie van het hele onderwijsnet. Het daarvoor gebruikte model bestaat al een

aantal jaren. Samen met het werkveld is er een evaluatie begonnen om die structuur nog verder te verbeteren. Doel is de stem van het werkveld op een goede manier te capteren om met gedragen standpunten naar buiten te kunnen treden. Het is daarbij vanzelfsprekend van primordiaal belang dat een en ander ook haalbaar moet zijn voor de scholen en scholengroepen. Ook dat element komt sterk aan bod via overleg en participatie.

Verder werd ook een visietekst rond gepersonaliseerd samen leren voorgelegd aan de nieuwe Raad van het GO!. Dat vormt een van de speerpunten van het strategisch plan van het GO!. Meer dan ooit wil het GO! een maatgericht onderwijs geven, want elke leerling is verschillend. Sommige hebben extra ondersteuning nodig, andere moeten meer uitgedaagd worden. Dat gegeven is vertaald in een visietekst die nu in de praktijk wordt omgezet. Een en ander betekent echter zeker niet dat men tot geïndividualiseerd onderwijs wil komen – vandaar dus het begrip 'samen leren'. Ook de sociale component blijft als tweede pijler van het pedagogisch project erg belangrijk, benadrukt de spreker. Scholen moeten immers een omgeving zijn waar leerlingen en jonge mensen met elkaar leren samenleven.

Voor de infrastructuur werd een zogenaamde keuzetrichter opgesteld om het beleid nog beter vorm te geven. Deze laat toe om de juiste keuzes te maken met betrekking tot de te realiseren projecten. Er wordt niet alleen gekeken naar factoren zoals de toestand waarin een schoolgebouw zich bevindt, maar ook een aantal componenten rond strategische projecten en de capaciteitsproblematiek worden meegenomen. Van daaruit wordt dan bekeken hoe het GO! de middelen op een goed onderbouwde manier kan inzetten.

Er werd ook een vastgoedkader uitgewerkt om te bekijken hoe er met het patrimonium wordt omgegaan. Dat laat het GO! toe om middelen te verwerven door niet langer benutte patrimoniumelementen te gelde te maken. Op die manier vult het gemeenschapsonderwijs de middelen die het van de overheid krijgt nog aan met eigen middelen. Daardoor kunnen meer projecten ondersteund worden.

Het GO! houdt uiteraard ook rekening met het energie- en klimaatbeleid en neemt de maatregelen die hiervoor binnen het infrastructurele kader nodig zijn.

De Raad van het GO! heeft ook duidelijk stelling genomen met betrekking tot de centrale administratieve diensten van het net. Er wordt al twee jaar op rij een negatieve begroting voor de centrale administratieve diensten ingediend, als gevolg van de vele besparingen waarmee het GO! geconfronteerd wordt. Dat maakt het extreem moeilijk om voor de centrale diensten van het GO! nog tot een sluitende begroting te komen. Dit is een aandachtspunt dat de Raad heel sterk wil benadrukken.

2. Strategisch plan en ambities voor 2030

Samen met de scholen en scholengroepen werd hard gewerkt aan het nieuwe strategische plan waarin de ambities voor 2030 worden geformuleerd. Hierbij wil het GO! sterk inzoomen op de gepersonaliseerde leergemeenschap, waarbij alle leerlingen, vanuit de brede samenleving en met al hun kleurrijkheid, welkom zijn in de scholen. Op die manier wil het GO! zijn bijdrage leveren aan wat de samenleving zou moeten zijn.

Dat werd concreet vertaald in vijf ambities. Het GO! wil een leergemeenschap vormen op ieders maat, niet gebonden aan plaats of tijd. In dat verband heeft de coronapandemie geleerd dat leren liefst op school gebeurt, onder professionele begeleiding van leerkrachten en schoolteams. Daarnaast dringt de vaststelling zich op dat dat kader desgevallend ook opengetrokken moet kunnen worden. Het GO! vervulde daarin al een voortrekkersrol toen de pandemie aantoonde hoe belangrijk

het is dat onderwijs in de breedte wordt aangeboden en dus niet alleen binnen het kader van het schoolgebeuren.

Gatekeeper en goalkeeper zijn, is een tweede grote ambitie. Die ligt vervat in het pedagogisch project. Voor digitale toepassingen betekent dit dat niet elke commerciële actor met om het even welk aanbod toegang krijgt tot de scholen van het GO!. Het net wil vanuit het PPGO kwaliteitsvol onderwijs en gelijke onderwijskansen blijven aanbieden, en ervoor zorgen dat jonge mensen op een respectvolle manier gevormd worden tot kritische burgers.

Een derde ambitie is het verder ontwikkelen van het stakeholderschap. Het GO! wil een beroep kunnen doen op andere actoren die het streven naar een kwaliteitsvol onderwijs mee kunnen ondersteunen. Het zoekt actief naar partners die het kan betrekken in het onderwijsgebeuren.

Ten vierde wil het GO! wendbaar zijn in zijn denken en doen. De manier waarop het op de lockdown van het voorjaar heeft ingespeeld, is hiervan het bewijs. Het GO! wil als organisatie en onderwijsnet met bijna 40.000 medewerkers blijven inspelen op nieuwe situaties. Het GO! heeft in de coronapandemie ongelooflijk snel en wendbaar moeten schakelen. Leerkrachtenteams en schoolploegen moeten daarin toekomstgericht ondersteund worden. Zo kan het hele net op een gedragen manier aan die noodzakelijke wendbaarheid werken en kan men ervoor zorgen dat men continu blijft met wat er zich in de samenleving aandient.

Een laatste punt van ambitie betreft de positionering van het GO!. Het net is trots op zijn onderwijsrealisaties, maar is vaak nog te bescheiden om dit ook luidkeels te verkondigen. Daarom wil het nu ook ten volle uitdragen wat het als onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap allemaal doet.

3. Speerpunten op de kortere termijn

3.1. De rol van de onderwijsprofessional

Het strategisch plan van het GO! bestrijkt een periode van tien jaar, maar daarbinnen wordt er gefaseerd gewerkt. Voor de korte termijn wordt er gefocust op een aantal bouwstenen die ervoor moeten zorgen dat het onderwijs van het GO! tegen 2030 de vooropgestelde ambities kan waarmaken.

Concreet gaat het over het debat over de rol van de onderwijsprofessional. Het is hierbij de vraag of er nog op de traditionele manier naar de rol van de onderwijsprofessional moet worden gekeken. De verwachting is dat de mannen en vrouwen die in de toekomst voor de klas zullen staan, veeleer allroundprofessionals zullen zijn. De coronacrisis heeft aangetoond dat de ene lesgever al beter dan de andere overweg kan met digitaal lesgeven. Door in teams te werken, moeten onderwijsprofessionals elkaar complementair kunnen ondersteunen. Op die manier kunnen alle competenties van de deelnemers aan het schoolgebeuren optimaal benut worden en kan het onderwijs kwaliteitsvol blijven verlopen. Deze denkoefening is belangrijk in het licht van het toekomstige debat over de lerarenloopbaan. Een juiste invulling van de rol van de onderwijsprofessional is cruciaal om toekomstgericht onderwijs te kunnen blijven aanbieden.

3.2. Gepersonaliseerd samen leren

De basisvraag voor het gepersonaliseerd samen leren is hoe men tot een maatgerichte manier van werken kan komen. Hoe kan er het best ondersteund worden en hoe kan er waar nodig worden uitgedaagd? Die vraagstelling is noodzakelijk om de onderwijskwaliteit te garanderen voor elke leerling, in al de verscheidenheid die in de klassen aanwezig is, schetst Raymonda Verdyck.

3.3. Kwaliteit voor iedereen, digitaal beleid en profilering

In dat verband is het digitaal beleid vanzelfsprekend erg belangrijk. De kaders hiervoor worden dan ook verder uitgewerkt. Er kon hieromtrent ook heel wat lering getrokken worden uit de ervaringen in de voorbije coronaperiode. Belangrijke elementen zijn de nood aan een kader om de scholen te ondersteunen, het verder blijven benutten van al wat in die periode reeds is gerealiseerd en kennisdeling in het gehele net zodat niet iedereen alles opnieuw moet uitvinden. De kracht van het net moet in zijn integraliteit worden benut, de good practices moeten met iedereen gedeeld kunnen worden.

Gepersonaliseerd samen leren gaat niet enkel over digitaal werken, maar ook over de manier waarop er met leerlingen wordt omgegaan in de klas. Teamteaching is een andere belangrijke component waarop het GO! sterk wil inzetten.

3.4. Modernisering van het secundair onderwijs

In 2019 ging de modernisering van de eerste graad van start. De pedagogische begeleidingsdienst van het GO! heeft veel werk verzet in de ontwikkelcommissies bij het invullen van de eindtermen, maar ook inzake voorbereiding van de modernisering. Er werden aangepaste leerplannen ontwikkeld, samen met handvaten voor de leerkrachten om daarmee aan de slag te gaan.

Een voorbeeld daarvan is de GO!-navigator als elektronische tool waarmee de GO!-scholen bij het inplannen en vormgeven van de lessenroosters heel duidelijk kunnen aangeven welke vakken welke eindtermen afdekken. Op die manier kunnen ze op een goede manier hun lessenspakket ordenen en de invulling van hun lessenroosters meegeven. Dat heeft heel wat inspanning gekost, ook omdat een en ander op heel korte tijd afgerond moest worden. Pas in december 2018 was immers geweten hoe de eindtermen er finaal zouden uitzien. Alle leerkrachten die betrokken zijn in de eerste graad werden meegenomen en de schooldirecties werden ondersteund om tot een goede invulling van hun vakken en lessenroosters te komen. Zo heeft het GO! iedereen meegekregen in de realisatie van de modernisering, die op 1 september 2019 van start gegaan is.

3.5. Schaalvergroting, programmatie en gegarandeerd aanbod in het volwassenenonderwijs

De schaalvergroting van het volwassenenonderwijs was nodig door de decretale wijzigingen met betrekking tot het aantal lesuursurcursisten en daardoor het aantal centra waar het aanbod gerealiseerd kon worden. Het GO! werkt conform het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs met scholengroepen en de herstructurering vroeg heel wat overleg en planning. Het zijn immers de scholengroepen die verantwoordelijk zijn voor het aanbod binnen de eigen scholengroep. De schaalvergroting in het volwassenenonderwijs heeft er dan ook toe genoopt dat een centrumbestuur zich organiseerde in een scholengroep, terwijl de plaatsen waar de lessen concreet worden aangeboden zich ook in andere scholengroepen kunnen bevinden. Zo heeft het GO! in West-Vlaanderen en Limburg nog maar één centrumbestuur, terwijl er in beide regio's vier tot vijf scholengroepen zijn. Het is dan ook een bezorgdheid dat hier bij een komende evaluatie van het decreet rekening mee zou worden gehouden. De afstand tussen centrumbestuur en lesplaatsen dreigt te groot te worden en dat is geen goede zaak.

Het GO! hecht veel belang aan deze onderwijsvorm waarin mensen een tweede kans krijgen of professionals geheroriënteerd kunnen worden. Dit dreigt nu in minder gunstige omstandigheden te moeten verlopen. Het net heeft er heel hard aan gewerkt om de programmatie en het gegarandeerde aanbod Vlaanderenbreed te blijven realiseren. Maar toch moet alles organiseerbaar blijven. Ook in andere

scholengroepen dan waar het centrumbestuur officieel door bestuurd wordt, moet dat aanbod gerealiseerd kunnen worden. Dat is een blijvende bezorgdheid, benadrukt de spreker.

3.6. De pedagogische begeleiding en de permanente ondersteuningscel

De activiteiten van de pedagogische begeleiding en de permanente ondersteuningscel zijn zeer belangrijk. Ze kregen in de jaarverslagen 2018 en 2019 dan ook bijzondere aandacht. Dit laat toe om de link te maken naar het huidige beleid, aangezien PBD's niet zozeer binnen een kalenderjaar, maar wel binnen schooljaren werken. Zo kan gemakkelijker de brug worden gemaakt naar de lopende modernisering.

4. Ondersteuning door de CLB's

4.1. Opdracht, organisatie en realisaties van de CLB's

Inge Van Trimpont wijst op de opdracht van de permanente ondersteuningscellen van de CLB's. Die bestaat erin de centra voor leerlingenbegeleiding te ondersteunen op het vlak van professionalisering, organisatieontwikkeling en beleidsondersteuning.

De noden inzake leerlingenbegeleiding wijzigen frequent. De afgelopen weken is in de pers ook duidelijk naar voren gekomen dat de CLB's er nieuwe taken bijgekregen hebben. Inspelen op veranderende noden in de maatschappij maakt integraal deel uit van de opdracht van de CLB's. Maar een en ander heeft natuurlijk ook een impact op hun taakbelasting.

De voorbije jaren zijn de opdrachten alleen maar toegenomen. Dat heeft op zijn beurt een impact op en vormt een uitdaging voor de permanente ondersteuningscel, die immers evenzeer moet inspelen op die veranderende noden van de CLB's. Die uitdaging wordt opgenomen samen met twee collega's van de PBD-CLB. De POC van het GO! beschikt in totaal over 21 medewerkers met een tewerkstellingspercentage tussen de 10 en de 100 procent.

Organisatorisch ligt dit niet gemakkelijk, merkt de spreker op. De noden zijn immers erg uitgebreid. Daarom wordt er een gelaagd aanbod ontwikkeld, waardoor kan worden ingespeeld op zowel de noden van de beginnende professionals als op de noden van de meer ervaren professionals en professionals in de expertrol. De focus ligt hierbij steeds op het kwaliteitsvol borgen van de kernprocessen. Die garanderen immers dat centra voortdurend kunnen inspelen op veranderende noden. De samenwerking met de CLB-directeurs is hierbij van groot belang. Er is voorzien in maandelijkse ontmoetingen die via een samenwerkingsverband verlopen dat vooral over beleidsthema's gaat, of via het lerend netwerk waarbij ervaring en expertise worden uitgewisseld en waarbij de POC en de PBD-CLB van de directies kan leren waar de noden van de centra liggen.

In 2018-2019 was er een aantal specifieke uitdagingen zoals de fusies van de CLB's (van 24 naar 19) en de uitdaging om na te denken over de vraag hoe er een ander teamconcept kon worden geïmplementeerd, dat meer zou tegemoetkomen aan de noden van de leerlingen en de scholen die door de CLB van het GO! begeleid worden. Daarnaast was er ook nog de nood aan begeleiding van centra naar aanleiding van doorlichtingen. Daarbij werden 16 van de 19 CLB's op maat en heel intensief begeleid.

Via professionaliseringsinitiatieven werd 64 procent van de CLB'ers bereikt. Daarnaast waren er ook nog 24 sessies van het leertraject. Sinds het ontstaan van de CLB's is er een afspraak tussen de centra onderling dat het leertraject voor elke startende medewerker een verplichting is. Het gaat daarbij meer bepaald over een

reeks van 12 sessies die twee keer per jaar wordt aangeboden. Verder worden alle directeurs ondersteund en minstens maandelijks is er met hen contact.

4.2. Impact van COVID-19 op de werking van de CLB's

Qua veranderende noden heeft men in het recente verleden onder andere te maken gehad met de problematiek van radicalisering. En heel recent heeft COVID-19 een behoorlijk grote impact gehad op de werking van de CLB's. Dat liet zich al van het begin van de lockdown voelen. Een aantal geplande activiteiten kon niet doorgaan. Zo is er bijvoorbeeld een tijdelijke stop geweest voor het aanbod inzake preventieve gezondheidszorg. Daarbij werd geprobeerd om via een digitaal alternatief toch nog twee heel cruciale groepen te bereiken, namelijk de ouders van kleuters en de kleuters zelf die pas gestart waren met hun schoolloopbaan en de vijftienjarigen. Zo kon er minstens nog worden nagegaan welke vragen en bezorgdheden er leefden. Dat is heel belangrijk gebleken. Het aantal vragen via CLBch@t steeg immers aanzienlijk. Ook via de gewone kanalen bleek dat er over de loop van een beperkt aantal weken evenveel vragen kwamen over zaken als psychosociaal welbevinden, verontrusting en studieloopbaan als anders het geval was over een heel schooljaar. Van zodra het kon, is de reguliere werking hervat. Er werd daarbij heel in het bijzonder op gelet dat er geen gaten zouden vallen in het vaccinatieschema. Een bijkomende epidemie zou er immers te veel aan geweest zijn, schetst Inge Van Trimpont.

Er is voortdurend bijzondere aandacht geweest voor kinderen uit risicogroepen in functie van onderwijsparticipatie. Zo werd nagegaan of alle kinderen wel toegang hadden tot een computer. Waar dat niet het geval was, werd er samen met de scholen voor gezorgd dat het nodige materiaal beschikbaar werd gesteld. Meer algemeen kon worden vastgesteld dat de scholen zich heel erg hebben ingespannen om net deze kinderen toch te blijven bereiken en om met hen contact te blijven houden.

Op het moment dat de scholen terug konden hervatten, leefden bij de ouders heel wat bezorgdheden over kinderen met chronische aandoeningen. Het was toen immers nog niet helemaal duidelijk voor welke kinderen er al dan niet een verhoogd risico bestond. In die gevallen is er een een-op-eenbegeleiding geweest over de vraag hoe er terug naar school kon worden gekomen en welke alternatieven er waren ingeval dat niet mogelijk bleek.

4.3. Ondersteuning van CLB's door POC en PBD

De CLB's werden op verschillende manieren ondersteund. Naast het gewone maandelijkse contact met de directies zijn er webinars, een WhatsAppgroep en waar nodig wordt ondersteuning op maat van de organisatie gegeven. Daarnaast is er ook altijd werk gemaakt van het snel vertalen van de richtlijnen en wordt er ondersteund tot op casusniveau.

Er wordt ook voorzien in overleg met de overheid, waarbij de bezorgdheden en de signalen vanuit het veld worden meegenomen. Op die manier kan een en ander ook onmiddellijk afgetoetst worden als er maatregelen besproken worden.

Wat betreft professionalisering is nu helemaal de stap gezet naar digitalisering. Men was al enkele jaren bezig met de omschakeling naar een meer hybride vorm van professionalisering, kwestie van minder verplaatsingen nodig te maken en dus minder tijdverlies te hebben. Medewerkers konden zo hun tijd ook beter beheren en konden op rustiger momenten van het aanbod genieten. Nu wordt er radicaal digitaal gegaan.

Sinds de heropstart van de scholen in september 2020 worden de CLB's ingezet voor contactonderzoek op school. Dat is een zeer omvangrijke opdracht, benadrukt

de spreker. Contact opnemen met mensen die een hoogerisicocontact gehad hebben en uitleggen wat de te nemen maatregelen zijn, vergt minimum een half uur. Dit veroorzaakt een hoge werkdruk, waardoor in sommige centra de reguliere opdrachten momenteel on hold staan. Enkele cijfers illustreren dit: in de periode tot 11 oktober 2020 waren er 1206 positieve meldingen en zijn 5776 leerlingen en 295 personeelsleden in quarantaine geplaatst. Vermenigvuldig deze cijfers met de vermelde contacttijd en de druk op de CLB's wordt meteen zichtbaar.

Via de CLBch@t komen er veel vragen. In vergelijking met het vorige schooljaar gaan de vragen veel minder over COVID-19 op zich en veel meer over de schoolloopbaan en gevoelens van eenzaamheid. Een tabel waarin de periode maart-augustus 2019 wordt vergeleken met de periode maart-augustus 2020 toont aan welke stijging van de werklust er bij de CLB's is ten gevolge van de coronapandemie.

Onderwerp	Maart-Augustus 2019	Maart-Augustus 2020
Verontrusting	863 lln	1.048 lln (+21 %)
Problemen thuis	3.048 lln	3.272 lln (+ 7 %)
Interactieproblemen binnen het gezin	414 lln	523 lln (+ 26 %)
Moeilijke keuzes op school (bv overzitten)	1.212 lln	1.442 lln (+ 19 %)
Preventieve gezondheidszorg (algemeen)	138 lln	1.168 lln (+ 746%)

4.4. Financiering van de CLB's en het GO!

Het financieringsprobleem van de CLB's van het GO! werd door de coronapandemie extra benadrukt. De CLB's werken met een gesloten enveloppe. Hoewel het leerlingenaantal sinds 2013 met 17 procent is toegenomen, is de omkadering in diezelfde periode slechts met 6,8 procent gegroeid. Er is dus sprake van een 'onderomkadering' van zo'n 10 procent, of zo'n 70 vte's. De onderfinanciering van het GO! is trouwens een algemeen probleem. De groei die het net doormaakt, heeft trouwens impact op heel wat domeinen.

5. Speerpunten van het beleid op lange termijn

5.1. Actief burgerschap

Raymonda Verdyck deelt mee dat het voorbije jaar veel werk werd verricht rond het actief burgerschap als belangrijk element van het PPGO!. Er werd een leerlijn ontwikkeld en een professionaliseringstraject opgezet. Samen met de scholen en de scholengroepen werd een Dag van de Actieve Burger georganiseerd. Ook de grootschalige viering van het dertigjarig bestaan van het GO! werd helemaal opgehangen aan het thema samen leren, samen leven. De duizenden leerlingen en leerkrachten die hieraan hebben deelgenomen, hebben het communitygevoel van het GO! gestalte gegeven.

5.2. Integraalplannen

Op het vlak van infrastructuur spelen de integraalplannen een belangrijke rol. Daarin worden naast de infrastructurele vertaling van de pedagogische visie ook de impact van de leerlingenstromen en de te verwachten demografische evoluties meegenomen. De integraalplannen voor de laatste van de 26 scholengroepen werden in de loop van 2019 afgerond, en ondertussen werd ook al een actualisering

doorgevoerd van de oudste generatie integraalplannen. Het is immers de bedoeling om nieuwe evoluties steeds mee te nemen.

Om de integraalplannen blijvend up-to-date te houden, is er is een hele monitoringsystematiek uitgewerkt. Op die manier vormen de integraalplannen niet alleen een goede basis voor het infrastructureel beleid van het GO!, maar zijn ze ook dienstig om na te gaan hoe er het best met de programmatie van de opleidingen wordt omgegaan. Een en ander vormt op die manier een totaalpakket dat een beeld van het geheel van de organisatie oplevert.

5.3. Ondersteuning en dienstverlening aan het onderwijsveld

De belangen van het GO! worden behartigd op en in allerhande fora. Dit gebeurt vanuit een participatief gegeven, met permanente technische commissies en een strategisch adviesplatform. Dit netinterne overleg laat toe om goed op de hoogte te zijn van de problematieken die meegenomen moeten worden in de onderhandelingen. Wat voor het GO! inhoudelijk belangrijk is, wordt op die manier gekoppeld aan wat haalbaar is en in onderhandelingen verdedigd kan worden.

Nog los van het mee ondersteunen en mee onderhandelen op het vlak van het Vlaamse beleid, wordt er uiteraard ook aan eigenstandige beleidsvoorbereiding gedaan. Belangrijke thema's als duaal leren en samenwerking met de bedrijfswereld worden eveneens door de centrale diensten in hun dienstverlening opgenomen. Dat levert volgens de spreker voor de scholen van het GO! heel wat aanvullend comfort op. Ze moeten dan immers niet meer zelf alle contacten leggen.

In het verlengde van die ontzorgende functie blijft het GO! verder inzetten op de administratieve ondersteuning van de scholengroepen. Zo worden er modellen en procedures aangereikt en aanbevelingen gedaan. Die ondersteuning bestrijkt ook een breed scala aan thema's. Het decreet Rechtspositie Gemeenschapsonderwijs is op zich al een complex gegeven. Dat scholen daar concrete vragen bij hebben, ligt dan ook voor de hand. Een andere vorm van ondersteuning bestaat in het aanbieden van een model van schoolreglement. Alles wat wettelijk verplicht is, is daarin opgenomen. Het model wordt elektronisch aangeboden en scholen en scholengroepen kunnen daar dan desgevallend eigen aanpassingen en aanvullingen op doen.

5.4. Financiële, technologische en ICT-ondersteuning

Ook op het vlak van financiën en technologie wordt de nodige ondersteuning geboden. In het kader van de optimalisatie van de organisatie leeft bij de scholengroepen de verwachting dat de expertise die binnen de centrale diensten aanwezig is, ook echt benut zou worden om hen te ondersteunen. Daarbij is het belangrijk om de scholengroepen de nodige handvaten te bezorgen waarmee ze dan aan de slag kunnen. Een goed voorbeeld hiervan is de implementatie van de GDPR-regelgeving. Dit plaatste de scholen en de scholengroepen voor gigantische uitdagingen. Daarom werden er op centraal niveau modellen en procedures uitgewerkt ten behoeve van het hele net.

Ook op het vlak van IT en financiën wordt er met gedeelde systemen gewerkt. Zo is er het gemeenschappelijke boekhoudsysteem CODA, zodat het makkelijker is om als onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap met een geconsolideerde jaarrekening te werken. De noodzakelijke informatie is makkelijker beschikbaar en er is een goede uitwisseling met de scholengroepen mogelijk. Ze krijgen hiervoor dan ook de nodige ondersteuning. En ook qua IT en technologische componenten wordt vanuit de centrale diensten veel ondersteuning aan de scholengroepen geboden. Zij hoeven dus niet alles zelf op te zoeken.

5.5. Ondersteuning door de pedagogische begeleiding

De pedagogische begeleiding is, overeenkomstig het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs helemaal geïntegreerd in de organisatiestructuur van het GO!. De afgevaardigd bestuurder van het GO! is dus medeverantwoordelijk voor zowel de organisatie als de inhoud van de pedagogische begeleiding. Dat is de logische voortzetting van het zowel grondwettelijk als decretaal vastgelegde beginsel dat het pedagogische project in de hele organisatie van het GO! geldt. Met haar 134 medewerkers staat de pedagogische begeleiding er mee voor in dat die opdracht in het veld wordt volbracht.

Het feit dat de pedagogische begeleiding van het GO! gefinancierd wordt door de Vlaamse overheid is een belangrijk aandachtspunt. Er zijn dus geen afdrachten of detacheringen vanuit de scholen en geen bijdragen door andere overheden. Soms knelt het wat om binnen de gegeven middelen alle opdrachten ten volle te kunnen waarmaken. Maar hoe dan ook is het GO! een net, en geen koepel. Daar ligt een fundamenteel verschil met de andere onderwijsverstrekkers.

Voor de initiatieven en realisaties van de pedagogische begeleidingsdienst verwijst Raymonda Verdyck naar het jaarverslag. Daaruit blijkt dat heel wat professionaliseringsinitiatieven en vormingstrajecten werden ontwikkeld, naast de aanwezigheid op de scholen en de ondersteuning van scholengroepen. Voor wat het secundair onderwijs betreft, verdienen de inspanningen voor de implementatie van de nieuwe eindtermen voor de eerste graad een bijzondere vermelding. Dit is een belangrijke realisatie, waarbij de nieuw ontwikkelde GO!-navigator voor de scholen en de scholengroepen een belangrijk instrument vormt.

5.6. Ondersteuning bij de implementatie van het Klachtendecreet

In 2019 werd het klachtenbeleid van het GO! nog gevat door de Vlaamse Ombudsdienst, maar dat is ondertussen niet meer expliciet het geval. Voor de opvolging van klachten is er een netwerk van klachtencoördinatoren op het niveau van de scholengroepen. De klachten bij de scholengroepen en de centrale diensten worden centraal opgevolgd en onderworpen aan kwaliteitsbewaking en kwaliteitszorg. Het is immers belangrijk om te detecteren waar dingen al dan niet optimaal worden aangepakt. Centraal inzetten op kwaliteit voorkomt dat klachten zich over de jaren heen gaan herhalen. Het GO! stelt jaarlijks een klachtenverslag op dat terug te vinden is op het internet. Samenvattend kan worden gesteld dat men klachten zo goed mogelijk probeert te capteren, om er dan oplossingsgericht mee aan de slag te gaan. Het is hierbij belangrijk dat de klachtenprocedure voldoende laagdrempelig blijft. Ook hier moet de nodige ondersteuning worden geboden op het vlak van professionalisering en bemiddeling.

5.7. Personeel van de centrale diensten

De bestaafing van de PBD's en het POC kwamen al aan bod. Maar de centrale diensten van het GO! worden ook bestaaf door personeelsleden die onder het Vlaams personeelsstatuut vallen. De continue daling van het personeelsbestand is het gevolg van drastische besparingen. Over een periode van twee legislaturen werd twee miljoen euro ingeleverd op de middelen die beschikbaar zijn voor de personeelsbezetting. Het GO! heeft dit loyaal uitgevoerd, maar de impact op het personeel is ernstig. Nog los van de vele mensen die men vanwege budgettaire redenen al eerder heeft moeten laten vertrekken, zijn er tussen januari en december 2019 nog eens tien mensen weggegaan die niet vervangen konden worden.

Wat ook wel erg wringt, is dat het GO! in diverse rapporten lof krijgt omdat het, uitgedrukt in aantal personeelsleden, meer heeft bespaard dan strikt noodzakelijk. Dat vloeit voort uit het feit dat men een tweedeling maakt tussen de middelen voor

personeel en het aantal personeelsleden dat de organisatie mag tellen. In principe zouden er ongeveer 45 personeelsleden geworven kunnen worden. Maar de facto ontbreken daarvoor gewoon de middelen, benadrukt de spreker. Gelet op de twee miljoen euro minder diende het GO! noodgedwongen het aantal personeelsleden drastisch te reduceren.

Het GO! is dan ook heel zorgvuldig nagegaan hoe het zijn hr-beleid op die situatie kon enten. Momenteel wordt nog onderhandeld over mogelijke optimalisaties. Het zijn er de tijden niet naar om meer middelen te vragen, maar er kan niet ontkend worden dat het GO! op dit ogenblik de middelen niet heeft om zelfs binnen een gereduceerd personeelsplan alle vacatures in te vullen. Daardoor wordt er geraakt aan de uitvoering van zijn opdracht, meent Raymonda Verdyck. Het GO! is daarin geheel afhankelijk van de Vlaamse overheid als enig financieringskanaal.

Een en ander resulteert in een sterk verhoogde werkdruk en taakbelasting, met daarbovenop de coronapandemie. Het is dan ook met een bang hart uitkijken naar de resultaten van de personeelspeiling 2020 over het welbevinden van de personeelsleden.

5.8. De geconsolideerde jaarrekening 2018 van het net

De cijfers van de geconsolideerde jaarrekening 2018 zijn publiek beschikbaar, maar het is volgens de spreker belangrijk om in gedachten te houden dat er een boekhoudkundige opdeling is tussen de centrale diensten en de scholengroepen. Die laatste hebben vooral het werkingsmateriaal onder zich. De bevoegdheid over de gebouwen en de infrastructuur zit dan weer bij de centrale diensten. De boekhouding weerspiegelt dit complexe gegeven.

5.9. Middelen en verwezenlijkingen qua infrastructuur

Mede dankzij de integraalplannen is het infrastructureel beleid van het GO! gebaseerd op betrouwbare data. Maar heel wat middelen worden op een versnipperde manier toegekend, wat wordt geïllustreerd door onderstaand overzicht.

Achter elke component zitten andere types van dossiers. Het GO! pleit er dan ook al lang voor om de financiering in bulk te kunnen behandelen. Zo zou alles wat klimaat betreft samen met andersoortige infrastructurele noden behandeld moeten kunnen worden. Het heeft immers weinig zin om bijvoorbeeld fotovoltaïsche installaties te promoten als men weet dat de daken van heel wat scholengroepen dringend aan vernieuwing toe zijn.

Ook voor wat de infrastructuurdiensten betreft, kan opnieuw niet naast de grote werkdruk gekeken worden. De veelheid aan projecten en de omvang ervan spreken voor zich. De middelen voor infrastructuur vormen binnen de begroting van het

GO! ook het grootste budget. De werkbelasting die hiermee gepaard gaat, is evenredig groot want alles moet zeer secuur conform de wet op de overheidsopdrachten geregeld worden. In tegenstelling tot het gesubsidieerd onderwijs dat via AGION werkt, kan het GO! de middelen maar vastleggen nadat een project definitief is aanbesteed, licht Raymonda Verdyck toe. Doordat de middelen pas laat bekend zijn en ze ook maar laat op het jaar toegevoegd kunnen worden aan het portfolio, wordt de druk nog groter. Het klaarmaken van de dossiers veronderstelt ook dat er bij verschillende overheden vergunningen worden aangevraagd. Een degelijk vergund dossier vergt dan ook veel tijd en inspanningen.

6. Beleidsmatige evaluatie van het jaarverslag 2019

Raymonda Verdyck stelt vast dat de hele ploeg ontzettend veel werk verzet heeft en mooie realisaties kan voorleggen. Verder wordt er door iedereen continu gewerkt aan een kwaliteitsvol onderwijs. Daarbij worden zowel interne als externe data maximaal aangewend.

Ze wijst op de positieve evolutie van de leerlingencijfers over de laatste vijf jaar, en op de stijging van het marktaandeel van het gemeenschapsonderwijs de voorbije tien jaar met bijna 5 procent, wat een sterkere stijging is dan de groei ingevolge een hogere nataliteit. In Vlaanderen kiezen ouders dus bewuster voor het pedagogisch project van het GO!.

De problematische financiering van de internaten buitengewoon onderwijs en internaten met permanente openstelling wordt nogmaals aangekaart. Elf jaar geleden werd al gesteld dat dit probleem moest worden opgelost. Maar toch krijgen zij nog geen werkingsmiddelen, ook al gaat het gewoon om een vergetelheid in het financieringsdecreet en werd in 2009 het engagement genomen om dit recht te zetten. Het GO! toont een grote solidariteit door binnen het net een aantal middelen te verschuiven. Maar dat is enkel maar het voortdurend verschuiven van problemen, wat op lange termijn niet houdbaar is.

Een tweede groot knelpunt is het capaciteitsgebrek, waardoor voor het schooljaar 2020-2021 6515 leerlingen geweigerd moesten worden. Het spanningsveld wordt steeds groter want sommige ouders willen hun kinderen helemaal niet naar het levensbeschouwelijk onderwijs sturen en personeelsleden uit het eigen net kunnen hun kinderen soms niet eens meer in een GO!-school inschrijven. Het GO! moet dringend de middelen krijgen om de capaciteit uit te breiden. Dat gaat verder dan wat er op heden onder capaciteitsmiddelen als extra financieringskanaal wordt verstaan.

Op het vlak van infrastructuur kan het basisniveau van droog, warm en proper zelfs niet overal gegarandeerd worden, stelt de spreker. Ook daarvoor zijn er te weinig middelen. Het Vlaamse regeerakkoord voorziet dat het GO! effectief de nodige middelen moet krijgen conform de huidige leerlingenaantallen. De onderhandelingen hierover kunnen maar worden afgerond nadat de financieringscijfers van de administratieve overheid uitgezuiverd zijn.

Maar ook de versnippering van de initiatieven rond schoolinfrastructuur hypothekeert het beleid. Dat maakt het moeilijk om zowel op korte als op lange termijn de juiste beleidskeuzes te maken.

Indien het GO! niet genoeg capaciteit heeft om alle leerlingen die aan zijn schoolpoorten kloppen, op te vangen, komt de grondwettelijk gewaarborgde vrije schoolkeuze in het gedrang. Het GO! is immers verplicht om die keuze te garanderen. De aanhoudende stroom van bezuinigingen bedreigt ook de eigenheid van het GO!. De ingrijpende herstructureringen van het volwassenenonderwijs en de reductie van het aantal CLB's hypothekeren immers de organisatiestructuur.

Het deeltijds kunstonderwijs krijgt opnieuw een soort gesloten financiering. Maar omdat het GO! geen beroep kan doen op derdengelden, moet de vaste enveloppe verdeeld worden over een groeiend aantal leerlingen of cursisten. Op die manier wordt het moeilijk om de opdracht ten volle waar te maken, besluit Raymonda Verdyck.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Koen Daniëls

Koen Daniëls verwijst naar de ambitieuze doelstellingen van het gepersonaliseerde traject, waarover toch een aantal bekommernissen leven. Enerzijds wil men met een hele klas naar een bepaald doel toewerken, wat betekent dat er wel degelijk nog een gemeenschappelijke route is die moet worden afgewerkt, maar anderzijds moet men daarbinnen ook nog eens geïndividualiseerde trajecten gaan inbouwen, begeleiden en realiseren. Dat laatste zal extreem veel werk en tijd kosten, ook qua administratieve opvolging. Reken daarbij nog eens de grote diversiteit die er momenteel binnen de klassen aanwezig is, en het wordt volgens de spreker duidelijk dat men hier een grote spreidstand ambieert. Hoever wil het GO! daarin gaan en in welke mate wil men dit opleggen?

IXZO! is een innovatief pedagogisch project van PBD-GO! om te onderzoeken hoe een digitaal platform de schoolteams kan helpen om gepersonaliseerd onderwijs te verschaffen. De GO!-navigator moet als tweede platform aan de scholen een overzicht bieden van wie precies wat realiseert voor de school. Wat houdt deze brede definitie precies in? Gaat het over de didactische leermiddelen die mensen ontwikkelen? Gaat het over mensen die activiteiten als bosklassen en dergelijke organiseren? Is het met andere woorden een tool om te kijken wat de inzet van de individuele personeelsleden is, en wat mensen werkelijk doen en dus potentieel ook niet doen? Of gaat het louter over het delen van informatie en van leermiddelen?

De pedagogische begeleidingsdiensten beschikken over een platform om leerkrachten gepersonaliseerd te leren samenwerken vanuit de verschillende invalshoeken. Hangt dit samen met de GO!-navigator? Leerkrachten geven immers aan dat elk nieuw platform vereist dat nieuwe data worden ingegeven, wat extra werk vraagt ten koste van het eigenlijke lesgeven.

Het GO! zet sterk in op duaal leren. Hoe verloopt de samenwerking met partnerbedrijven? Wordt dat per school of scholengroep georganiseerd, of vanuit de centrale diensten?

Koen Daniëls heeft reeds eerder zijn verwondering uitgesproken over het feit dat vanuit de centrale diensten van het GO! werd opgeroepen om niet deel te nemen aan de OVSG-toetsen in juni 2020 om de impact van de coronacrisis op het onderwijs te kunnen vaststellen. In het katholiek onderwijs deed men dat wel en daar beschikt men over interessante data die momenteel door de KU Leuven geanalyseerd worden. Hoe schat het GO! de potentiële leerachterstand door de coronacrisis nu zelf in?

Op welke wijze werkt het GO! samen met de lerarenopleidingen in het hoger onderwijs? En kan er een trend vastgesteld worden dat studenten bewuster kiezen voor tewerkstelling in het GO! door deze samenwerking?

De klachtenbehandeling is gedaald van ongeveer 20 naar 13,4 procent. Is deze vermindering het gevolg van een beter personeelsbeleid of van een verminderde

detectie en opvolging van klachten? Het is in het belang van het GO! dat er voldoende antennes zijn om onvrede te detecteren. Het rapporteren en opvolgen van klachten moet dan ook voldoende worden ondersteund.

Sommigen stellen dat het GO! actief prospecteert naar overnames uit het gemeentelijk onderwijs omdat dit de eigen marktpositie zou versterken. Hoe reageert het GO! op deze stelling?

De integraalplannen om de infrastructuurnoden en -werken te stroomlijnen, zijn een belangrijke verbetering. Heeft dit al geleid tot nieuwe inzichten en veranderingsprocessen? En wat zijn de ervaringen met het multifunctioneel inzetten van schoolgebouwen? Zijn hiervoor extra aanpassingen nodig?

Het nettoresultaat van het boekjaar 2019 bedraagt 14,52 miljoen euro; het over te dragen verlies op het einde van het boekjaar beloopt ongeveer 327 miljoen euro. Uiteraard heeft dit ook te maken met de infrastructuurprojecten en het verwerven en vervreemden van eigendommen van het GO!. Hoe maakt men deze balans?

1.2. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe is verheugd over de toename van het aantal leerlingen in het GO!, maar het financieren van de groei is een probleem dat dringend moet worden aangepakt.

Leerkrachten, teamleden, directies en personeelsleden staan samen in voor de kwaliteit van onderwijs en voor de coronacrisis hadden zij de handen al vol met het behartigen van hun taken. Wat zijn de ervaringen van inspectie 2.0. voor en na maart 2020? Een vergelijking van hun ervaringen kan een indicatie geven over de wijze waarop de kwaliteit van het onderwijs doorheen de coronacrisis kon worden behouden. In welke mate hebben de pedagogische begeleidingsdiensten hun werking zelf bijgestuurd? Kunnen zij de scholen nog op een voldoende manier begeleiden en ondersteunen?

Het lerarentekort was voor de coronacrisis al een probleem. Maar de pandemie heeft in het onderwijs een ontzettende taakbelasting veroorzaakt die nog werd versterkt door het uitvallen van zieke collega's. Welke oplossingen ziet Raymonda Verdyck als de crisis blijft aanhouden?

Het is bijzonder onrustwekkend dat het gemeenschapsonderwijs blijft kampen met een structurele onderfinanciering, zowel voor personeel als voor schoolgebouwen. Daar moet dringend een oplossing voor gezocht worden, roept Steve Vandenberghe op.

1.3. Sihame El Kaouakibi

Als voormalige leerlinge in het GO! verneemt *Sihame El Kaouakibi* met genoegen dat het net nog steeds op een positieve manier omgaat met zijn tradities en waarden. Ze staat volledig achter het onderwijsproject en de beleidsspeerpunten van het GO!. De manier waarop het net inspeelt op de maatschappelijke en financiële uitdagingen dwingt bewondering af. Helaas is de financiering een probleem, waardoor het verstrekken van degelijk onderwijs een uitdaging blijft.

In het jaarverslag wordt meermaals verwezen naar capaciteitsnoden en naar de middelen die nodig zijn om daaraan tegemoet te komen. Er wordt ook terecht verwezen naar de noodzaak om een dekkend net te hebben. Enkel zo kan de onderwijsvrijheid en de vrijheid van keuze voor ouders en leerlingen gewaarborgd worden. Het is duidelijk dat dit momenteel niet meer het geval is. Het probleem wordt integendeel steeds groter. Vandaar ook de noodzaak om de verdeelsleutel van Onderwijsdecreet II te herzien, wat ook terug te vinden is in het Vlaamse

regeerakkoord. In dat verband had het lid graag vernomen of de onderwijsvrijheid afdoende gegarandeerd zal kunnen worden via de budgetten die zijn aangekondigd. Levert dit voldoende perspectief voor het GO!?

In de visie van het GO! over de school van de toekomst staat duidelijk dat er een nieuwe leeromgeving moet komen waarin de modernste ICT-applicaties voor iedereen ter beschikking staan in toegankelijke, multifunctionele en duurzame schoolgebouwen. Men refereert hier dus niet enkel meer aan het capaciteitsprobleem, maar ook aan de nood tot digitalisering waarmee het onderwijs vrij abrupt geconfronteerd werd ten gevolge van de coronapandemie. Heeft het GO! zelf al een duidelijk zicht op de omvang van de digitaliseringsoden? Welke investeringen zijn noodzakelijk en prioritair? Zal dit ook geen bijkomende investeringen vragen in de opleiding en bijscholing van leerkrachten?

Het gemeenschapsonderwijs neemt zich voor om voor iedereen een gepersonaliseerde leeromgeving te bieden en daarbij ook een spiegel van de samenleving te zijn. Sihame El Kaouakibi is zeer te vinden voor die piste, die evenwel niet evident is. Naast voldoende capaciteit zal de uitbouw hiervan ook heel wat vergen van het beleid, vooral in het licht van de vrij diverse samenleving. Uit een recente studie blijkt immers dat er zelfs in het kleuteronderwijs nog sprake is van discriminatie. Het behoeft geen uitleg dat dergelijke toestanden lijnrecht ingaan tegen de grote aspiraties van het GO!. Net zoals de capaciteitsnoden de onderwijsvrijheid onder druk zetten, kan er ook in geval van discriminatie niet echt sprake zijn van onderwijsvrijheid. Het is niet meteen duidelijk wat de omvang van dit probleem is, maar de leiding van het GO! heeft zelf verklaard om hierover in dialoog te zullen gaan met de schoolbesturen. Wat is de stand van zaken en hoe wil het GO! zijn eigen slagzin ten volle waarmaken?

Het jaarverslag meldt dat men aan de slag wil gaan met de aanbevelingen van de commissie-Monard over de pedagogische begeleidingsdiensten. Ook het Vlaamse regeerakkoord stelt een hervorming van de pedagogische begeleidingsdiensten in het vooruitzicht. Welke aandachtspunten wil het GO! bij de hervorming meenemen, op basis van de aanbevelingen en ook op basis van de ervaringen uit het aanpassingsproces dat het GO! reeds heeft doorlopen?

1.4. Jan Laeremans

Jan Laeremans weet dat de dringendste infrastructuurnoden van het GO! intussen werden aangepakt. Voelt het GO! een positieve trend met het masterplan van de Vlaamse Regering? Houdt men bij nieuwbouwprojecten of belangrijke aanpassingswerken rekening met de nieuwe ventilatienoden die door de coronacrisis naar voren kwamen?

Het voornemen om tot gepersonaliseerde leergemeenschappen te komen, vraagt toch enige toelichting. Het is duidelijk dat iedere leerling anders is, en dat men mits het inzetten van technologie tot een zekere graad van maatwerk kan komen. Maar dit mag geen afbreuk doen aan het klassikale onderwijs, waarvan het belang duidelijk naar voren gekomen is tijdens de lockdown. Nogal wat leerlingen blijken net dat aspect zwaar gemist te hebben. Ook de cijfers van de CLB's geven duidelijk aan dat de leerlingen nood hebben aan sociaal contact en samenzijn. Enige bijsturing in meer sociale richting lijkt dan ook aangewezen. De Pano-uitzending over de LAB-school in Puurs (geen school van het GO!) gaf een bevreedend zicht van leerlingen aan een tafel die elk met hun eigen activiteit bezig waren. Een vorm van lesgeven waarbij iedereen in zijn eigen tempo bezig is met zijn eigen lessen en niets meer samendoet, is in elk geval niet ideaal, meent de spreker.

Het GO! moet leerlingen weigeren wegens infrastructuurproblemen. Doet dit probleem zich voor in bepaalde regio's of geldt dit voor heel Vlaanderen?

Het is vreemd dat bepaalde internaten van het GO! niet gesubsidieerd worden. Wat is de oorzaak? Kan een financiering eventueel niet via Welzijn verlopen?

1.5. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman vindt het niet te verdedigen dat er voor 6515 leerlingen geen plaats meer was in het GO!. Dat zet de vrijheid van onderwijs onder druk. Het is een probleem dat met de nodige aandacht moet worden opgevolgd.

Kan er meer toelichting worden gegeven bij de strategie die het GO! wil volgen om aan de capaciteitsnoden tegemoet te komen? Welke plannen liggen er in dit verband concreet op tafel? Het GO! kampt met een historische achterstand voor de reguliere middelen voor scholenbouw. Kan over dit dossier een stand van zaken gegeven worden?

Het wegwerken van de digitale achterstand vraagt meer dan alleen een laptop voor elk kind. Daar begint het weliswaar mee, maar het gaat ook over ondersteuning van de leerkrachten, ICT-coördinatoren, opleiding voor leerkrachten om hiermee te leren werken en de mogelijkheden van de digitale wereld te leren kennen. Wat is de bredere digitaliseringsstrategie van het GO!? Zijn de noden al in kaart gebracht en welke vragen heeft het GO! in dit verband ten aanzien van de Vlaamse Regering, ondanks de aankondiging van de minister van Onderwijs van een eenmalige investering van 35 miljoen euro?

De minister heeft ook aangekondigd dat er extra middelen komen voor het basisonderwijs, al gaat dit jammer genoeg ten koste van het secundair onderwijs. Werden de extra middelen voor het basisonderwijs al uitgekeerd? Hoe zullen ze in het GO! besteed worden?

In de presentatie kwam ook de implementatie van de eindtermen voor de eerste graad even ter sprake. Hoe evalueert men bij het GO! deze implementatieoperatie? Zijn daar bepaalde aandachtspunten uit voortgevloeid die ook nuttig kunnen zijn bij de discussie over de eindtermen voor de tweede en derde graad?

Het is duidelijk dat een aantal reguliere opdrachten van het CLB momenteel onhold staat door extra taken zoals contacttracing, die voortvloeien uit de coronacrisis. Dit is een probleem, want de andere noden stijgen eveneens. Het CLB speelt bijvoorbeeld via de preventieve geestelijke gezondheidszorg een belangrijke rol voor het mentaal welzijn van jongeren. Dat mag niet onder druk komen. Zijn er concrete pistes om de CLB's te ondersteunen, zodat ze zowel de contacttracing als de reguliere taken kunnen blijven opnemen?

De financiering van de GO!-internaten van het buitengewoon onderwijs is meer dan dringend. Hopelijk kan er deze legislatuur nog een oplossing worden gevonden.

1.6. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht vindt het een uitstekende zaak dat het GO! blijft groeien. De vrije schoolkeuze moet gegarandeerd blijven en voor de financiering en de infrastructuurproblemen van het GO! moet dan naar ook een oplossing worden gezocht.

Een aanzienlijk deel van de infrastructuur is sterk verouderd. Soms gaat het nog over prefabgebouwen die in de zestiger en zeventiger jaren zijn neergepoot en die niet bedoeld waren om langere tijd te blijven staan. Een ander deel van de infrastructuur is weliswaar minder verouderd, maar kan bezwaarlijk up-to-date genoemd worden. Een renovatie- of nieuwbouwoperatie moet het GO! in staat stellen om les te geven in gebouwen die aan de moderne noden voldoen.

Wat is de reden van het fluctuerende aantal klachten in het GO!? Wordt dit als een gegeven beschouwd of zoekt men naar diepere oorzaken?

Het buitengewoon basisonderwijs van het GO! vertoont al drie jaren een dalende trend. Allicht heeft dit te maken met de inspanningen die onder de vorige legislatuur werden geleverd voor inclusie. De laatste tijd is opnieuw een toename vast te stellen. Wat is volgens het GO! de oorzaak van deze trend?

De modernisering van het secundair onderwijs ligt aan de basis van de opmaak van de nieuwe leerplannen voor de eerste graad. De overheid heeft hiervoor nieuwe eindtermen ingevoerd. Die hebben hun vertaling gevonden in een curriculumdossier voor alle onderwijsverstrekkers en in leerplannen die opgesteld worden door de respectievelijke onderwijsnetten. Het GO! heeft er zich samen met OVSG en het provinciaal onderwijs toe geëngageerd om de leerplannen gezamenlijk te benaderen en in te vullen. Op welke wijze wordt er met andere koepels samengewerkt? Is hen ook gevraagd om mee in het project te stappen en is er een specifieke reden waarom ze dat niet deden?

Het leerlingenaantal in het deeltijds kunstonderwijs van het GO! groeit constant aan. Sinds de besparingen van 2015 is de subsidie per leerling gedaald van 166 euro in 2009 naar 124,17 euro in 2019. Het GO! past dit verschil bij, maar waar wordt het geld dan weggenomen?

Biedt de aan de gang zijnde inhaalbeweging voor infrastructuur een afdoende antwoord op de reële noden van het GO!? En kan de vrijheid van onderwijs overal – met name in de wat moeilijkere stedelijke kernen – nog volledig gegarandeerd worden? Worden er desgevallend gesprekken gevoerd met de stedelijke overheden om tot een optimalisatie van het stedelijk patrimonium richting GO! te komen? In Aalst hebben twee GO!-scholen problemen met hun infrastructuur en uitbreidingsmogelijkheden. Het huren van panden is hoogstens een tussenoplossing. Wordt er met steden een traject opgesteld om ervoor te zorgen dat de leerlingen van het GO! in de toekomst nog binnen die stadskernen terecht kunnen? Dat is ook belangrijk in het licht van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer.

1.7. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels vindt het over te dragen verlies van bijna 328 miljoen euro van het GO! een moeilijk te aanvaarden bedrag. Ze wil daar twee bedenkingen tegenoverstellen.

Ook buiten het GO! heeft ieder begeleidend (school)orgaan, zoals een CLB, de pedagogische begeleidingsdienst of de ondersteuningsnetwerken, zichzelf in de loop der jaren wat bijkomende verantwoordelijkheden aangepraat. Daardoor beginnen taken door elkaar te lopen en is het voor scholen niet meer duidelijk wie nu precies verantwoordelijk is voor wat. Scholen vragen daardoor al eens advies aan de foute instantie, en krijgen dat advies dan ook van die instantie. Veeleer dan extra middelen of extra omkadering te vragen, zou een heroriëntering en een duidelijke taakafbakening al soelaas kunnen bieden. Het nieuwe begeleidingsdecreet biedt in dat opzicht zeker mogelijkheden. Wat denkt men hierover bij het GO!?

Het GO! heeft blijkbaar de middelen om gemeentebesturen te overhalen om goed draaiende scholen naar het GO! over te hevelen. Tegelijk stelt het GO! soms onmogelijke eisen aan gemeentebesturen die willen investeren in infrastructuur vlakbij GO!-scholen en dit spijs het aanbod om ten volle gebruik te maken van dergelijke infrastructuur. Door die eisen worden sommige plannen afgeblazen. Als het GO! bedenkingen heeft over zijn beperkte middelen voor infrastructuur, zou het wat meer moeten openstaan voor efficiëntiewinsten.

1.8. Johan Danen

Johan Danen gaat in op de digitaliseringsbeweging die zich door de omstandigheden nu wel heel snel doorzet. Het gaat daarbij over meer dan enkel het verhogen van het aantal laptops en tablets. Het is ook een kwestie van veranderende schoolcultuur en van levenslang leren. Heeft het GO! een plan over hoe het de digitalisering zal inpassen in zijn bredere strategie? En hoe wordt de recente ervaring met digitaal afstandsonderwijs op metaniveau geëvalueerd?

Dat de GO!-internaten voor kinderen in het bijzonder onderwijs geen subsidies ontvangen, is een onaanvaardbare tekortkoming die zo spoedig mogelijk moet worden rechtgezet. Daarvoor zullen de nodige initiatieven genomen worden.

Naast het capaciteitstekort stelt zich qua infrastructuur ook de vraag naar de kwaliteit van het gebouwenpark. Het moet duidelijk zijn dat elk schoolgebouw aan een aantal minimale eisen moet voldoen op het vlak van comfort, veiligheid, ventilatie en verwarming. Daarnaast blijft ook de aanwezigheid van asbest in schoolgebouwen een probleem. Hoe gaat het GO! daarmee om?

Een aantal waarnemers van het onderwijsveld wees recent op een aantal inefficiënties. Welke inefficiënties ziet het GO! in zijn eigen werking en wat kan er desgevallend aan gedaan worden?

1.9. Loes Vandromme

In het licht van de schaalvergroting in het volwassenenonderwijs vraagt *Loes Vandromme* of men binnen het GO! niet vreest voor witte vlekken waar de afstand tot een school zo groot wordt dat geïnteresseerden afhaken. De nabijheid stimuleert mensen immers beter om levenslang te leren en zich blijvend bij te scholen. De coronapandemie heeft met zich meegebracht dat men ook hier de lessen digitaal heeft moeten aanbieden. Heeft dit in het GO! tot een bijkomende uitval geleid?

De CLB's hebben tijdens de coronacrisis hun waarde bewezen. Er moet dan ook alles aan gedaan worden om ze adequaat te ondersteunen. Inge Van Trimpont gewaagde in dat verband van een nieuw teamconcept. Kan ze daar meer duiding over geven? Het project CLBch@t is een mooi voorbeeld van hoe er ook netoverschrijdend kan worden samengewerkt. Staan er nog andere soortgelijke projecten op stapel?

1.10. Arnout Coel

Arnout Coel begrijpt dat het onderhoud van het patrimonium erg veel middelen opsloort. Raymonda Verdyck legt daarbij een rechtstreekse band met het weigeren van leerlingen wegens capaciteitsproblemen en het niet kunnen respecteren van de keuzevrijheid, die nochtans als decretale opdracht aan het GO! is opgedragen. In het jaarverslag staat dat er 866 plaatsen zijn bijgekomen, waar 9,5 miljoen euro capaciteitsmiddelen tegenover staat. Een deling toont dan een gemiddelde kost van 11.000 euro per leerling aan infrastructuurcapaciteit. Is dat een realistische benadering?

2. Antwoorden van het GO!

2.1. GO-navigators en IXZO!

Raymonda Verdyck verduidelijkt dat de GO!-navigators via Smartschool ter beschikking staat van de leerkrachten om te kijken op welke wijze ze de verschillende doelstellingen kunnen realiseren. In de navigator kan elk doel worden opgezocht,

staat hoe eraan gewerkt kan worden, worden bronnenmateriaal en didactische fiches gegeven en wordt aangegeven hoe het halen van de doelen geëvalueerd kan worden.

IXZO! is een digitaal leerplatform van het GO! waarmee leerlingen, onder coaching van hun leerkrachten, hun leervorderingen zelf kunnen opvolgen. Er kan worden nagegaan op welke wijze de kennis werd verworven en hoe eventueel moet worden bijgestuurd.

Beide platformen worden uiteraard gratis aangeboden en de centrale diensten begeleiden de scholen in het gebruik ervan. De centrale diensten helpen de scholen ook in het beoordelen van allerhande diensten die via betaling door externe organisaties worden aangeboden. Ze spelen wat dit betreft dus de rol van goal- en gate-keeper om ervoor te zorgen dat de juiste materialen in de scholen terechtkomen.

2.2. Duaal leren

Uiteraard leggen de centrale diensten van het GO! de nodige contacten om het duaal leren te faciliteren, zodat scholen zelf niet de eerste verkennende gesprekken hoeven te voeren. Maar uiteraard kunnen scholen en scholengroepen in hun eigen regio ook zelf contacten leggen met interessante bedrijven waar leerlingen hun duaal traject kunnen realiseren.

Vanuit de centrale diensten wordt ook gemonitord hoe het duaal leren verloopt en hoe wordt omgesprongen met knelpunten als arbeidsrijpheid, inzetbaarheid van leerlingen, volwaardigheid van de opleiding, verzekering, afsluiten van contracten en dergelijke.

2.3. Deelname aan de OVSG-toetsen

Het klopt dat het GO! geen voorstander was om deel te nemen aan de OVSG-toetsen. Het GO! had zowel voor het basis- als secundair onderwijs aangeraden om de resterende lestijden vlak voor de zomervakantie zo veel mogelijk te benutten, eerder dan in te zetten op het afnemen van toetsen.

Het is onvermijdelijk dat er een zekere leerachterstand werd opgebouwd. Het is ook zo dat men er niet volledig in geslaagd is om tijdens de coronacrisis alle leerlingen te bereiken. Niet elke leerling beschikt over een computer en ondanks huisbezoeken en uitnodigingen om contact op te nemen, werd niet iedereen bereikt.

Uiteraard is het GO! sterk geïnteresseerd in de globale impact van corona op de ontwikkeling van de leerlingen en in het halen van de einddoelen. Aan de hand van de ervaringen van leerkrachten en de analyse van de schoolrapporten worden de nodige conclusies getrokken. Aan alle scholen werden de nodige handvaten aangereikt om met leerachterstanden aan de slag te gaan.

2.4. Samenwerken met hogescholen inzake lerarenopleiding

Het GO! heeft vanuit het verleden een hechte samenwerking met de publiekrechtelijke scholen, de vroegere Rijksnormaalscholen, die lerarenopleidingen verstrekken. Die samenwerking wordt nog versterkt door een aantal raadsleden die uit die hogescholen komen, waardoor ook bestuurskundige elementen van de samenwerking worden benut.

Toch is de vraag groter dan het aanbod dat de publiekrechtelijke scholen kunnen aanbieden. De samenwerking met levensbeschouwelijk ingerichte hogescholen is beperkt, maar niet onbestaande. Sommige studenten van deze scholen lopen stage in het GO!.

In de aanvangsbegeleiding van leerkrachten wordt in elk geval sterk ingezet op de basiselementen van het pedagogisch project, de eigenheid en de leerplannen van het GO!.

2.5. Klachtenbehandeling

Het GO! werkt voor de klachtenbehandeling met een gelaagd systeem, waarbij klachten in eerste instantie bij de coördinatoren of ankerpersonen in de scholen of scholengroepen kunnen worden aangemeld.

Het kan niet ontkend worden dat het mogelijk remmend werkt dat de klacht binnen de eigen werkomgeving moet worden ingediend. Daarom bieden de centrale diensten ook een bemiddelende rol aan als klachten rechtstreeks bij hen worden ingediend. Het uiteindelijke doel is immers dat de problemen die in een school opduiken, effectief worden opgelost.

Er is inderdaad een relatieve stijging van het aantal klachten. Het woord 'relatief' is niet zonder belang. Door het stijgend aantal leerlingen zijn er immers meer leerlingen, leerkrachten, directies en ouders die bemerkingen kunnen hebben bij het functioneren van de school. Het GO! vindt het ook belangrijk dat iedereen de mogelijkheid kent en heeft om vermeende problemen te rapporteren. Het feit dat leerlingen mondiger worden, kan alleen maar worden toegejuicht, maar dat kan ook leiden tot een stijging van het aantal klachten.

Het GO! zet meer algemeen sterk in op allerhande initiatieven voor de bevordering van het welzijn op school. Om de twee tot drie jaar is er een globale bevraging over het welzijnsbevinden op school. Dat wordt als basis gebruikt om knelpunten in bepaalde scholen in een vroeg stadium weg te werken.

2.6. Overnames van gemeentescholen door het GO!

Het klopt niet dat het GO! uit zichzelf een actief overnamebeleid voert. Dat kan bij de betrokken burgemeesters van overgenomen gemeentescholen worden nage- trokken. Het gemeenschapsonderwijs vult wel in wat in het Vlaamse regeerakkoord werd opgenomen, dat een gemeente die een school wenst over te dragen, het GO! als eerste partner moet aanspreken.

Gemeenten komen steeds vaker tot de conclusie dat het niet meer hun rol is om onderwijs in te richten. Vorig jaar werden drie scholen overgenomen, waarbij de gemeente telkens als eerste contact heeft opgenomen met het GO!.

Het GO! koopt trouwens geen scholen over, of geniet ook niet van een dubbele financiering of subsidiëring. Bij een bepaalde overname zat wel een compleet nieuw gebouw van AGION dat nog moest worden gerealiseerd. Daar heeft het GO! de bouwkosten ten laste genomen. Het GO! doorloopt bij elke overname een fair traject. Dat neemt uiteraard een deel van de infrastructuurmiddelen weg, maar het komt wel tegemoet aan de opdracht van de Vlaamse overheid om het officieel onderwijs te kunnen blijven inrichten, zowel binnen steden als gemeenten.

Het GO! is trouwens niet de enige overnemer van het officieel onderwijs. Er zijn ook voorbeelden van overnames door andere onderwijsverstrekkers.

2.7. Beheren van de schoolinfrastructuur van het GO!

Het managementinformatiesysteem bevat informatie die nodig is voor het beheer van de infrastructuur van het GO!. De ontbrekende schakels situeren zich nog in modules over energiebeheer en onderhoud van de gebouwen en indicatoren over

bijvoorbeeld de termijn waarop welke brandblussers in welke school moeten worden vervangen, zodat niet elke school dit apart hoeft bij te houden.

Het GO! heeft momenteel vier miljoen vierkante meter in meer dan duizend domeinen in beheer. Dat is een gigantische operatie. Er is al heel veel gerealiseerd maar er is nog groeimarge.

Zowel bij nieuwbouw als bij renovaties wordt aandacht besteed aan de multifunctionele inzetbaarheid van gebouwen. Dat heeft niet alleen een impact op de indeling van lokalen, maar ook op toegangen en afsluitbaarheid van lokalen, de verwarming die in kleinere eenheden opsplitsbaar moet zijn en dergelijke. Er moeten ook goede afspraken worden gemaakt met lokale overheden of sport- of hobbyclubs om de lokalen voor een breder publiek te kunnen openstellen.

De middelen die voortkomen uit het vervreemden van gebouwen worden exclusief voorbehouden voor infrastructuurprojecten. Ook hiervoor werd een kader ontwikkeld om in samenwerking met de dienst Vastgoed van de Vlaamse overheid snelle en doelmatige beslissingen te kunnen nemen.

Het antwoord op de vraag of de infrastructuurmiddelen voldoende zijn om de vrije keuze te kunnen garanderen, is negatief. Er kan amper voldaan worden aan de basisvoorwaarden van droog, warm en proper, mede gelet op het stijgende aantal leerlingen.

De middelen worden verdeeld volgens de regels van Onderwijsdecreet II, waarin een vaste verdeelsleutel gehanteerd wordt. Dit bevat geen enkele garantie voor het realiseren van de onderwijsopdracht van het gemeenschapsonderwijs. Er zijn scholen die volledig afgeschreven zijn maar die noodgedwongen nog functioneren, merkt de spreker op.

Bij de conceptie van Onderwijsdecreet II bedroeg de kostprijs 600 euro per vierkante meter om schoolgebouwen te realiseren. Momenteel is de kostprijs voor nieuwbouw als gevolg van bijkomende comfort-, veiligheids- en klimaateisen gestegen tot 2000 euro per vierkante meter, wat de overheid uiteraard voor een gigantische opdracht stelt. In de bestaande gebouwen wordt zo goed als mogelijk een veilige schoolomgeving gerealiseerd, maar dat kan voor sommige gebouwen enkel gerealiseerd worden mits een grondige renovatie. In sommige scholen kunnen bepaalde ramen bijvoorbeeld niet geopend worden omdat ze anders uit het kader vallen.

Via een herziening van Onderwijsdecreet II zal men eindelijk een herberekening doen voor de infrastructuurtoelagen van het GO!. Omdat de vorige regering dit niet heeft willen doen, heeft het gemeenschapsonderwijs al 65 miljoen euro voor zijn schoolgebouwen onterecht niet gekregen.

Er werd terecht gesignaleerd dat er momenteel een lichte daling is in het aantal knelpunten op het vlak van infrastructuur. Er werd minutieus in kaart gebracht wat de conditie is van elk schoolgebouw. Daaruit bleek dat een aantal gevallen bij hoogdringendheid moest worden aangepakt, zodat hier volop werd op ingezet. Daardoor daalde het aantal knelpuntdossiers. Door die inhaaloperatie en door de te beperkte middelen om in alle noodzakelijke onderhoud te voorzien, kunnen andere gebouwen in de problemen komen.

De capaciteitsproblemen zijn inderdaad over heel Vlaanderen verspreid, maar in de stedelijke context blijven de capaciteitsnoden, ondanks de extra middelen, het grootst. De historische achterstand die door de structurele onderfinanciering van de infrastructuur werd opgebouwd, kan niet in één keer worden weggewerkt.

Er bestaat een asbestinventaris en asbestverwijdering is bij elke renovatie van schoolgebouwen een prioriteit.

De verwijzing van Arnout Coel naar de kostprijs inzake infrastructuur van 11.000 euro per leerling is nog een positieve berekening. Voor nieuwbouw wordt gerekend op 20.000 euro per leerling, maar uiteraard kan in een bestaand patrimonium ook gewerkt worden met aanpassingen en renovaties die goedkoper uitvallen. De evolutie van de leerlingencijfers is van dien aard dat de vooropgestelde middelen in geen geval zullen volstaan om aan alle infrastructuurnoden te voldoen. Het garanderen van de vrije keuze vraagt bovendien nog om veel meer middelen. Het is de keuze van de Vlaamse overheid om hier al dan niet aan te voldoen, om de decretale opdracht van het GO! wel of niet te kunnen waarborgen.

2.8. Impact van de verouderde schoolinfrastructuur op het geconsolideerde negatief overgedragen saldo van het GO!

Dirk Mechelaere deelt mee dat de geconsolideerde jaarrekening 2019 van het net een negatief overgedragen resultaat vertoont van 327 miljoen euro. Dat heeft te maken met afschrijvingen op de beginbalans van het patrimonium, waarbij op vraag van het Rekenhof een bepaalde waarde aan de gebouwen werd toegekend. Het negatief overgedragen resultaat daalt jaarlijks omdat er de laatste jaren een licht positief operationeel resultaat kan worden opgetekend.

In de realiteit zijn er momenteel meer investeringen dan afschrijvingen. Dat heeft te maken met het feit dat een groot deel van de gebouwen van het GO! een restwaarde van nul euro heeft, waarop dus niets meer kan worden afgeschreven. Twee derde van de gebouwen is ouder dan 40 jaar. Een derde is ouder dan 55 jaar.

Het positief operationeel resultaat vloeit voort uit de verkoop van gebouwen en gronden waarbij een meerwaarde gerealiseerd kan worden. Bij de verkoop van een afgeschreven gebouw van nul euro is elk bedrag dan als een meerwaarde te kwantificeren. Deze meerwaarde wordt geherinvesteerd in de infrastructuur. Maar in een besparingscontext wordt door het GO! ook een voorzichtigheidsprincipe gehanteerd, waardoor spaarzaam met de middelen wordt omgesprongen. Hierdoor gaan de scholen grote investeringen zoals het vervangen van daken uitstellen, wat mee het positief operationeel resultaat in de hand werkt.

2.9. Financiering van de internaten buitengewoon onderwijs van het GO!

Met ingang van 2009 startte een nieuw financieringsdecreet waarin men de lat wilde gelijkleggen door ook andere onderwijsverstrekkers gelijkwaardig te subsidiëren. Maar het GO! heeft maar één financieringsbron en is gefinancierd en geen gesubsidieerd onderwijs. De internaten buitengewoon onderwijs die verbonden zijn aan het katholiek onderwijs worden vanuit Welzijn betoelaagd. Die van het GO! zitten in de algemene onderwijswetgeving, maar ze worden niet gefinancierd omdat men vergeten is om ze op te nemen in het financieringsdecreet dat in 2009 van kracht werd.

Gecumuleerd doorheen de jaren hebben de internaten buitengewoon onderwijs van het GO! al 30 miljoen euro misgelopen. De Vlaamse Gemeenschap komt in deze aangelegenheid niet op voor zijn eigen onderwijs.

2.10. Dalende trend van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs

Inge Van Trimpont bevestigt dat er zich aanvankelijk een dalende trend aftekende van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs van het GO!, maar deze trend is recent gekeerd.

De manier waarop het ondersteuningsmodel geïmplementeerd werd, heeft immers voor veel onzekerheid gezorgd bij ouders en leerlingen, die het gevoel hadden dat er minder ondersteuning werd geboden. In het gon-model leefde de overtuiging dat iedere leerling middelen genereerde die effectief voor die specifieke leerling werden aangewend. Dat werd aangepast in een meer leerkrachtgerichte ondersteuning. Door de opsplitsing in kleine en brede types worden de middelen voor de brede types steeds minder omdat minderbegaafde leerlingen meer nood hebben aan ondersteuning.

Als een leerling een traject loopt met een individueel aangepast curriculum op basis van een verslag, dan heeft dit een ander civiel effect, afhankelijk van het feit of dit traject in het gewoon secundair of in het buitengewoon secundair onderwijs wordt gelopen. Er zijn totaal verschillende implicaties op het recht op werkloosheidsuitkeringen en dergelijke. Dat zorgt ervoor dat ouders vaker kiezen voor het veilige kader van het buitengewoon onderwijs.

2.11. Lerarentekort

Raymonda Verdyck zegt dat de coronacrisis ertoe geleid heeft dat het imago van de leerkracht sterk verbeterd is. Dat zal wellicht leiden tot een grotere instroom van kandidaat-leerkrachten en hopelijk geldt dit ook voor een langere termijn.

Het GO! monitort de leeftijd van de huidige leerkrachten om te kunnen anticiperen op een plotse uitstroom in bepaalde scholen of scholengroepen. Maar de groei van het net verplicht ook tot het monitoren van de instroom, zodat met beide indicatoren aan de slag moet worden gegaan. Globaal moeten er meer mensen worden overtuigd om voor het mooie beroep van leerkracht te kiezen.

2.12. Gepersonaliseerd samen leren en digitalisering

Bij het gepersonaliseerd samen leren is het digitale aspect geen doel op zich. Het motto is samen leren en samen leven. Het klassikale gebeuren blijft dus een belangrijk aspect bij instructiemomenten en bij het opvoeden van de leerlingen tot kritische burgers die met een open geest in de wereld staan en die respectvol met elkaar kunnen omgaan. De leerkracht geeft nog steeds les en kadert de opdrachten. Maar daarnaast wordt aan de leerlingen meer ruimte gegeven dan vroeger voor zelfontdekking en -ontplooiing. Door teamteaching en het inzetten van meerdere leerkrachten wordt meer ondersteuning in diversiteit geboden. Terwijl leerlingen met opdrachten bezig zijn, kan bijvoorbeeld door de aanwezigheid van meerdere vakleerkrachten ondersteuning worden geboden.

De digitalisering is een belangrijk kanaal dat het gepersonaliseerd leren mogelijk maakt. Het materiaal kan snel worden aangereikt en de lespraktijk verrijken. Bij het maken van oefeningen kan beter worden opgevolgd hoe de leerlingen evolueren en kan maatgericht worden bijgestuurd. Bovendien kan het onderwijs probleemloos op afstand worden voortgezet.

Maar digitalisering brengt ook nieuwe noden met zich mee. Niet elke leerling beschikt momenteel over een computer, maar ook de scholen zijn wat dit betreft nog vaak onderbedeeld. De materialen moeten zowel bij de leerling als bij de leraar beschikbaar zijn en dat geldt eveneens voor de kennis om ermee om te gaan. De overheid zal sterk investeren in digitalisering. Het is goed om te horen dat het hier structurele middelen betreft en geen eenmalige operatie.

Het GO! heeft een foundation opgericht om via fondsenwerving de ergste noden te kunnen lenigen en ook andere organisaties zoals de Koning Boudewijnstichting zetten hierop in. Maar digitalisering vraagt ook een aanpassing van de didactische leerprocessen, waardoor elke school zich moet heruitvinden. De centrale diensten

en de begeleidingsdiensten spelen hierop in via professionalisering, maar ook binnen de scholen is er collegiale ondersteuning door leerkrachten die vaardig zijn in het capteren van digitale toepassingen.

2.13. Extra middelen voor het basisonderwijs

De Raad heeft de mogelijkheid om eigen criteria toe te passen voor de verdeling van de toegekende middelen. Zo heeft de Raad reeds in het verleden de middelen voor kleuter- en lager onderwijs gelijkgelegd. De huidige bijkomende middelen voor het kleuteronderwijs worden gelijk verdeeld over het hele basisonderwijs.

Het is wel een bezorgdheid dat de overheid de laatste tijd meer en meer kiest voor lineaire verdelingen. In 2008 werden evenwel duidelijke afspraken gemaakt over de verdeling, waarbij de SES-indicatoren een belangrijke rol spelen. Het GO! is vragende partij om deze afspraak voor de toekomst te handhaven.

2.14. Implementatie van de eindtermen in de eerste graad

Er wordt nu al gesteld dat de eindtermen voor de eerste graad behoorlijk ambitieus zijn. Het GO! heeft belangrijke inspanningen gedaan om de implementatie te kunnen realiseren. Dit vraagt een grote inzet. De coronapandemie heeft in het lager onderwijs voor een zekere leerachterstand gezorgd, zodat in de eerste graad bijkomend moet worden ingezet op remediëring. Dat geldt trouwens ook voor de leerlingen die het eerste jaar van het secundair onderwijs in de coronacrisis hebben moeten doormaken. Deze inhaaloperatie, samen met het implementeren van de nieuwe eindtermen, is een behoorlijk zware klus die op een zo goed mogelijk manier wordt opgenomen.

De eindtermen van de eerste graad werden enkel met de officiële onderwijsverstrekkers opgesteld omdat de leerplannen ook de vertaling zijn van de wijze waarop het pedagogisch project wordt gerealiseerd. Het katholiek onderwijs werkt met een eigen pedagogisch project dat via de katholieke dialoogschool wordt vertaald. Beide projecten zijn in die zin verschillend, waarbij de eigenheid van ieder onderwijsnet wordt gerespecteerd. Binnen het officieel onderwijs zijn er trouwens ook nog kleine onderlinge verschillen te noteren tussen het GO!, het gemeentelijk en het provinciaal onderwijs.

2.15. Respecteren van diversiteit in gemeenschapsscholen

Raymonda Verdyck is ervan geschrokken dat er zich zelfs binnen het GO! problemen stellen over het inschrijven van allochtone leerlingen. Dit thema werd besproken met de directeurs en het college van algemeen directeurs, die hieraan de nodige opvolging zullen geven. Het GO! wil een bouwsteen en een spiegel zijn van de samenleving, waarbij elk kind in een gemeenschapsschool moet terechtkunnen.

2.16. Werking van de PBD's en CLB's

Momenteel loopt binnen het GO! een kerntakendebat, inclusief de afbakening van wie wat op welk ogenblik doet. De diverse elementen die vanuit de commissie-Monard werden aangereikt over professionalisering, nabijheid van de school en innovatie worden meegenomen in dit debat, met het oog op het verhogen van de onderwijskwaliteit.

Aan de inspectiediensten werd meegedeeld dat de try-outs in coronatijden zeer belastend zijn. Het is niet aangewezen om gedurende een aantal dagen de focus op de inspectie te leggen terwijl de hoge werkbelasting en de uitval van collega's de hoofdzorg is.

De schoolnabijheid en de clusterwerking zijn wel een uitstekend middel om dicht bij de scholen te blijven staan en ondersteuning te blijven bieden. Met de ondersteuning van de pedagogische diensten kunnen de afspraken helder en duidelijk worden gemaakt zodat iedereen zijn eigen taken naar behoren kan vervullen.

Inge Van Trimpont vult aan dat de inspectie tijdens de coronacrisis telefoonsessies heeft gehouden om de toestand in de scholen op te volgen. Daaruit werd interessante informatie verzameld die voor verdere opvolging wordt onderzocht. Scholen, CLB's en internaten zijn momenteel volop bezig met het beheersen van de coronapandemie en ervaren eventueel bijkomende inspecties als moeilijk. Daarvoor is er dan ook het nodige begrip.

De aanbevelingen van de commissie-Monard en de plannen van de Vlaamse Regering worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. De commissie-Monard gaf wel mee dat de middelen voor de pedagogische begeleidingsdiensten krap bemeten zijn. Eventueel bijkomende besparingen zouden de begeleidingsdiensten ertoe verplichten om minder breed te gaan en dus meer te gaan focussen op de echte kerntaken in de ondersteuning. Deze focus wordt niet zelfstandig bepaald, maar wordt vastgelegd in samenspraak met scholen en leerkrachten.

Audits hebben uitgewezen dat een CLB gemiddeld over 14 euro per leerling zou moeten kunnen beschikken. In betere tijden werd een financiering van 12 euro per leerling opgetekend, maar ondertussen zit men terug onder de 11 euro. Dat wijst op een structureel financieringsprobleem.

De CLB's hebben hierop ingespeeld met het teamconcept, om een zo efficiënt mogelijke begeleiding binnen de bestaande middelen te handhaven en om het welzijn van de medewerkers niet in het gedrang te brengen. Het teamconcept probeerde het aantal rollen die een CLB-medewerker moet opnemen te beperken, terwijl in het vorige teamconcept een medewerker alle rollen moest kunnen opnemen. Het nieuwe teamconcept maakt een CLB ook minder kwetsbaar als een bepaald personeelslid uitvalt.

De netoverstijgende projecten zoals de CLBch@t worden via professionalisering ook verder uitgebreid. Een medewerker moet nu niet alleen online kunnen chatten maar ook onlinebegeleiding kunnen geven. Er wordt ook gewerkt aan een platform om op een conforme manier informatie uit te wisselen tussen de scholen en CLB's en tussen CLB's, leerlingen en ouders. Dat zou de taaklast moeten verminderen.

Naast de CLBch@t is er ook de onderwijskiezer en Prodia om een meer gestandaardiseerde en kwalitatieve leerlingenbegeleiding binnen een continuüm van zorg te kunnen realiseren. Het gemeenschappelijk leerlingendossier LARS maakte het tijdens de coronapandemie ook mogelijk om nauwkeurig vast te stellen hoeveel leerlingen binnen de contacttracing bereikt konden worden.

De stelling dat CLB's en PBD's al eens dubbel werk durven te verrichten door gebrekkige afspraken of om het eigen werkveld proberen uit te breiden, moet toch genuanceerd worden. Het vage begrip van schoolondersteuning waar de CLB's vroeger mee worstelden, kan momenteel beter worden gespecificeerd naar enerzijds het kernproces consultatieve leerlingenbegeleiding en anderzijds het proces van signaalfunctie. Het CLB kan daarin veel beter vanuit de eigen complementaire competenties samenwerken met de pedagogische begeleidingsdiensten. De samenwerking binnen het GO! werd in onderling overleg volledig afgestemd.

Een blijvend knelpunt is wel de afstemming van de CLB's met het beleidsdomein Welzijn. Binnen de onderwijswereld bestaat het gevoel dat Welzijn een aantal problemen in het onderwijsmandje legt. CLB-medewerkers kunnen zich daar moeilijk

tegen verzetten omdat ze in de praktijk letterlijk naast de leerling met problemen staan en het moeilijk is om die dan aan zijn lot over te laten.

CLB's hebben zich in de coronapandemie volledig ingeschakeld in de contacttracing, maar wel met handhaving van prioriteiten zoals de vaccinatieschema's en het opvangen van kwetsbare leerlingen. Intussen werd wel de mogelijkheid geboden om contractueel personeel aan te werven tot december 2020.

2.17. Deeltijds kunstonderwijs

De stijging van het aantal leerlingen in het deeltijds kunstonderwijs leidt in het GO! niet automatisch tot een evenredige verhoging van de financiering. Er moet dus binnen de eigen middelen gezocht worden op welke wijze dat wordt aangepast. Het durft al eens te verschillen van academie tot academie, hoe ze dit binnen het eigen beleid zo goed mogelijk vormgeven.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Steve VANDENBERGHE
Roosmarijn BECKERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
GDPR	General Data Protection Regulation (= algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
gon	geïntegreerd onderwijs
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
POC	permanente ondersteuningscel
PPGO	pedagogisch project van het gemeenschapsonderwijs
SES	socio-economische status
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent